

De geschiedenis

Historie van de Spaanse timbrado zangkanarie

(een vogelvlucht door de geschiedenis)

In Nederland verscheen de Spaanse Timbrado voor het eerst in 1985, tijdens de COM wereldtentoonstelling te Zutphen en zorgde daar direct voor commotie. De organisatie en bezoekers werden enigszins verrast met een zending afkomstig uit Spanje, Portugal en Venezuela van 273 tot op dat moment nog onbekende vogels. Vervolgens duurde het nog tot 1990 dat de Timbrado ook geplaatst werd op het vraagprogramma voor tentoonstellingen van de Nederlandse Bond voor Vogelliefhebbers. In België verscheen in 1999 de Spaanse Timbrado op het toneel door een samenwerking van Theo Beerenfenger en Peter Couckuyt.

Het was in het jaar 1962 dat de Timbrado door COM internationaal erkend werd als een zangkanarie-ras. In de jaren vijftig bundelden verschillende vogelverenigingen in Spanje hun krachten om een internationaal erkende Spaanse zangkanarie te kweken. Want, al was de kanarie van oorsprong een Spaanse vogel en al kweekten de Spanjaarden van generatie op generatie kanaries - tot in de jaren vijftig waren de Spaanse kwekers er niet in geslaagd om internationaal een uniek eigen kanarieras te presenteren.

De voorganger van de Spaanse Timbrado vinden we in "El Canario del Pais " (vertaald: de kanarie van het land) de 'gewone' kanarie die in Spanje door de eeuwen heen geselecteerd is op zang- en andere kwaliteiten. Notities en aantekeningen uit de historie lichten een tipje van de sluier op over de geschiedenis van de Spaanse Timbrado en de waarde die in het verleden al toegekend werd aan de zang van de kanarie.

De bakermat van de kanaries is te vinden op de Canarische eilanden. Volgens de geschiedenis van Tenerife werden al in de 14e eeuw de eerste kanaries ingescheept om vervoerd te worden naar het vaste land, het Spaanse schiereiland van Europa.

"Het was in het jaar 1330 dat Alfonso VI van Aragon een vloot uitrustte, om nieuwe landen te ontdekken en aanmeerde op deze eilanden. De kanarie werd daar al in een kooitje gehouden door de plaatselijke bevolking en gewaardeerd om zijn zangkwaliteit. Het was een vogeltje met een grootte tussen de 12 en 15 cm, met een bevedering van een overwegend groene pluimage met gele onderveertjes. Niet alleen gewaardeerd om zijn zangkwaliteit, maar ook om de makkelijke wijze waarop het vogeltje zich kon aanpassen aan nieuwe omstandigheden."

In het begin van de vijftiende eeuw werd door de reizigers Jean de Bethencourt en Gadifer de la Salle een hoeveelheid kanaries cadeau gegeven aan Enrique III van Castillie. In deze periode was het de Spaanse adel die zich vermaakte met het houden van kanaries.

Vooral de adellijke dames lieten zich graag afbeelden met een kanarie op hun wijsvinger, symbool van lieflijkheid en zoetheid, zoals te zien op afbeeldingen uit die tijd in de kastelen van Andalusia, Catalonie en Castillie.

Kweek buiten de landsgrenzen van Spanje werd in die beginjaren voorkomen door enkel de mannen te verkopen, die overigens ook het meest gevraagd waren als zangvogel. Maar de kanarie werd desalniettemin snel verspreid: al in de 16e eeuw wordt het vogeltje genoemd in geschriften elders uit Europa en Amerika.

De 16e eeuw in Spanje. Onder het bewind van het in die tijd zeer machtige katholieke kerkregime (de 'heilige inquisitie') was de levensstijl van de religieuze machthebbers in veel opzichten te vergelijken met die van de wereldlijke machthebbers, de adel. Bovendien verleenden kloosters onderdak aan reizende pelgrims en handelaren. Het lijkt dan ook niet toevallig dat juist een monnik in 1603 al schreef over de kweek en zang van de kanarie. In de geschriften van Juan Bautista Xamarró met als titel: "Kennis van 10 kleine kooivogels, hun zang, verzorging en kweek" , schreef hij over de vogel afkomstig van de Canarische eilanden, die gevoerd werd met millet, witzaad en hennepzaad en die boven alles "betoverende lofuitingen brengt met zijn zang". Dat in die periode, waarin monniken vooral in het Latijn schreven over onderwerpen die een relatie hadden met de kerkleer, een schrift werd opgesteld over de kanarie, getuige stil van het belang van deze vogel. Uit het feit dat niet in Latijn geschreven werd maar in de landstaal, kunnen we opmaken dat de aanwijzingen ook bedoeld waren voor degenen die het Latijn niet machtig waren.

In Spanje maakte de handel in kanaries in de 16e en 17e eeuw een bloeiperiode door, veel kanaries werden verkocht naar het buitenland. De kanarie als ras ontwikkelde zich, selectie op zangkwaliteit en op andere kwaliteiten vond steeds weer plaats overal waar men kweekte. Zo werden in 1713 in Frankrijk al 29 verschillende variëteiten omschreven. Maar de vraag vanuit het buitenland nam af, het kweken in gevangenschap bleek elders zo succesvol dat er nauwelijks meer vraag was naar vogels uit Spanje. De Spaanse handel in kanaries verdween dan ook bijna helemaal in de 18e eeuw.

Zo ongeveer In die periode moet het zijn geweest dat het kweken van de kanarie zich niet langer meer beperkte tot adel, geestelijken en handelaren. Gedragspatronen en gebruiken van de maatschappelijke bovenlaag veranderden in algemene gebruiken. Zo zal het ook gegaan zijn met het houden en kweken van de kanarie in Spanje. Eerst de voorname families en vervolgens het 'gewone' volk, namen de gebruiken van de adel over, op het moment dat deze ook voor hen onder handbereik kwamen.

Spanje, met een oppervlakte van 504.782 km² (vergelijk Nederland: 41.473 km²) , was enorm uitgestrekt. De bevolking was hoofdzakelijk gevestigd op het platteland en de verschillende landstreken lagen tamelijk geïsoleerd ten opzichte van elkaar. Mede door de aanwezigheid van natuurlijke obstakels als bergmassieven die het land dwars doorsneden, zullen contacten tussen bevolkingsgroepen uit verschillende landstreken niet intensief hebben plaatsgevonden. Maar een misschien nog belangrijker rol in dit opzicht speelden de culturele verschillen.

De bewoners van de diverse landstreken hadden een groot gevoel voor eigenwaarde, spraken vaak een eigen taal en koesterden eigen culturele gebruiken. Zo ontstonden waarschijnlijk toen al verschillen in de zangrepertoires tussen de gekweekte zangkanaries, de gewone kanarie of 'El Canario del Pais' - de zangtoeren die de vogel in het noorden bracht week af van de kanarie in het zuiden en van de kanarie in het westen. Immers, een zangstandaard als referentiekader bestond nog niet.

In 1873 publiceerde D.Juan Vilanova y Piera een natuurgeschiedkundig werk, waarin ook enkele pagina's aan de kanarie gewijd werden. De thema's waar hij over schreef waren: kenmerken, vangmethoden, voeding, kweek, manieren om de zang te trainen en de zangtoeren. Het citaat waar hij zijn tekst over kanaries mee besloot was als volgt: "Alhoewel het kweken van deze kleine vogels niet zo'n plezier is dat sterke emoties oproept, toch heeft het een betoverende werking en geeft het een zeker welbehagen om te zien hoe deze kleine wezentjes zich ontwikkelen als wij ze goed verzorgen. Een liefhebber van kanaries, zal zeker een goede vader voor zijn familie zijn."

Uit dit fragment kunnen we in ieder geval opmaken dat het kweken van kanaries in Spanje ook toen al voornamelijk een mannen aangelegenheid was en dat de vogels met veel aandacht verzorgd werden. Maar ook hier blijkt opnieuw dat de zang van de kanarie bijzondere aandacht genoot.

Cristijd in Europa, ook de situatie in Spanje was niet rooskleurig. De ontvolking van het platteland, de trek naar de steden en de grote 'emigratiegolven'. Spanjaarden waaierden uit over de wereld op zoek naar een beter bestaan. Wat volgde was de tweede wereldoorlog en vervolgens de burgeroorlog. Toen het land in een rustiger vaarwater terecht gekomen was, werd ook de tijd weer gevonden om te luisteren naar het lied van de kleine zingende vogels.

In de jaren vijftig en waarschijnlijk ook al lang daarvoor, werden op het platteland en in de steden van Spanje door de kanarieliefhebbers zangcompetities gehouden. Een 'lokaal' (een kroeg), waar veel publiek aanwezig was, leek de aangewezen plek om naar de kanaries te luisteren. De zangkooitjes kwamen op tafel, de wijn en de 'tapas' werden aan de kant geschoven en de Canario del Pais zong het hoogste lied. De zangkwaliteit van de vogel werd vervolgens uitgebreid besproken en becommentarieert en sommige vogels wisselden van eigenaar. De kanarieliefhebbers hadden zich georganiseerd in enkele grote verenigingen. Zij bouwden het nest waarin de Timbrado Español geboren is.

Waarom kozen zij de naam Timbrado Español? Een 'timbre' is een klankkleur, (denk daarbij aan een bepaald 'timbre' in een stem) maar tegelijkertijd is een timbre ook een rollende toer. De 'timbre' was de dominante toer van de 'Canario del Pais' en het woord duidde tegelijkertijd een karakteristieke klankkleur aan. Waarschijnlijk verwachtte men de verschillende groepen kwekers te kunnen verenigen onder deze naam.

Het eerste zangschema van de Timbrado werd in 1950 opgesteld onder leiding van A. Garrido, waarbij hij de internationale 3-6-9 puntenschaal van de Harzer overnam. In Spanje bestonden op dat moment meerdere grote vogelverenigingen. De Timbrado Español werd gepresenteerd door de ACE.

Zij gingen daarmee voorbij aan de inspanningen die gedaan werden door een andere grote vereniging, de GNP, een groep kwekers die al jaren werkte aan de zangveredeling van de Canario del Pais. Al gauw werd de kritiek geuit dat de 3-6-9 schaal van Garrido op generlei wijze recht deed aan de gevarieerdheid van het lied van de authentieke Spaanse zanger.

Daarnaast opperde boze tongen dat het product van de ACE niet raszuiver was en wellicht bestond uit een kruising met de Harzer. Deze laatste opmerking werd overigens overgenomen door de internationale experts die, toen de Timbrado in 1956 voor erkenning werd voorgedragen, op deze grond de vogel afwezen.

Een beschuldiging overigens die door alle partijen direct weer ontkend werd: de enige kruising die toegepast zou zijn in het verleden was de 'Canario del Pais' met de originele 'wilde kanarie' de Serinus Canarius.

De ACE en de FOE presenteerden samen in 1962 opnieuw de Timbrado Espanol aan de internationale COM en dit maal met succes. Maar met name de kwekers uit Asturias bleven het als een groot onrecht zien dat hun vogels werden beoordeeld aan de hand van een zangschema dat totaal geen recht deed aan de zang van hun vogels. Binnen de GNP bleef het dan ook onrustig, velen waren het niet eens met het zangschema en evenmin met de naam die voor deze vogel gekozen was.

De Spaanse lucht klaarde enigszins op na het samengaan van de GNP en de ACE in 1972 en later het samenwerken van de verschillende verenigingen in de technische commissie van de FOCDE. De discussie over de wijze waarop de Spaanse Timbrado behoorde te zingen vond voortaan plaats binnen één overkoepelende vereniging en leidde uiteindelijk tot een bijstelling van het zangschema.

Maar tot vandaag de dag blijven discussies bestaan tussen de Spaanse kwekers onderling en het geliefde wapen dat daarbij ingezet wordt is de naam van de Timbrado: is het de juiste klankkleur die moet worden nagestreefd of is het de rol met de metalen klank als zodanig? Is het de vogel uit het zuiden, is het de vogel uit het noorden of juist de vogel uit het midden van het land die het best de echte Timbrado Español benadert?

Wie zijn oor te luister legt op de Canarische eilanden schijnt water en klok, klingel, metaal en kloek te kunnen herkennen in de authentieke zang van de 'wilde kanarie'. Licht dan misschien de kiem voor de discussie rond de Spaanse Timbrado in de aard van het beestje? De Spanjaarden zijn het er in ieder geval over eens, dat de zang van de Timbrado dichter bij de zang van de 'wilde kanarie' komt dan de zang van enige andere kanarie, en dat de door hen toegepaste zangveredeling heeft geleid tot de karakteristieke, temperamentvolle en afwisselende zang van de Spaanse Timbrado.